

masla, želvinih jajc, molovega sala, posušenih žižkovih jeter, ročnikov za sekire iz pesikovca, tikvinega olja, bučic⁵⁾ za berguše itd.

Naš oče Benko in mati Gera si pogledata vse to; potem pa se podata v cerkev. Ravno je novi šolnik po orgljah cepetal, in milo pesem pel od angelov božjih, da vse se je jokalo.

Potem se podata na tergoišče, kjer je varoški pisar oznanival nove postave, ktere so očetje starašini sklenili poslednji petek, ko so do polnoči na „roteži“ vkup z otikami v rokah sedeli. Prej so bili orači, kakor rimski Cincinat.

Pisar je stal na visokem sódu, in je začel svojo oznanilo takole: „Od častitljive gospodske verbovske se Vam dajó na znanje nove zapovedi, ktere so sklenili v petek o polnoči župan in očetje starašini:

Pervič: Da se danas, ko na dan volitve novega župana, ne bode stepli; kdor bode tega kriv, pride na dva dni v klado.

Drugič: Da južina se letos nebode plačala iz varoške kase; kdor pri našem častivrednem kerčmarji Vertoglavcu bode kaj trosil, mora iz svojega plačati.

Tretjič: Varoške zide mora vsaki sam po svojem zemljišču zaplesti, da svinje ne bodo mogle skoz zide na njive vdirati.

Štetič: Na varoške vrata v gornjem koncu se more napraviti nova goz.

Petič: Ker po mestih imajo „nohtvahtarje“, tedaj jih tudi naš varoš mora imeti. Kdor hoče službo dobiti, naj se oglasi pri novem županu. Za plačilo dobi na leto ogon repe in ogon krompirja, in še od vsakega kmeta pet palcov dolgo klobaso.

Šestič: Novi šolnik mora „nohtvahtarja“ nemško pesem naučiti peti, kako bode sv. Florjana na pomoč klical, ker po mestih po nemškem ogenj prezavajo.

Sedmič: Namesto slovenskih šolskih knjižic se bodo šolarjem nemške napravile, ker naše deca so „purgarski“ sini in hčere, po mestih pa „purgarji“ nemški govorijo.

Osmič: Novemu šolniku ne bode več varoš dajal derv, ker je stari šolnik proti volji varoša na pašniku staro verbačo poderl.

Da se vse zvesto spolne, kar je sklenjeno od župana in očetov starašinov in zapečatenó z varoškim pečatom. Amen! —

Oče Benko in mati Gera se podata po tem oznanilu k svoji žlahti. Veselo so ju domači sprejeli bili. „Dobro da ste prišli, včeraj smo debelo puhico (svinjo) zaklali, tudi tri purane, in oče je pripeljal polovnjak kapelsčaka.“ Tako ju sprime dobra hišna mamika Rapočeva Polona.

Pri obedu so vsi bili židane volje; samo mati Gera so bili žalostni. „Kaj ti vendar je ljuba mât! nagovorijo oče Benko svojo ženo, — še ti zmiraj robček (rutica) v glavi teči?“ „Kakšen robček?“ vsi radovedno vprašajo. Oče Benko jim povejo, da je materi, ko sta v ladijo stopila, rutica padla v vodo in sedaj sirota zmiraj nesrečo premišluje. Vsi ji serce jačijo, da bi si to iz glave zbila, da je to prazna véra; vendar malo je pomagalo. „Jaz slutim nesrečo — reče mati Gera — tako težko mi je pri sercu. Nekaj se nama bode hudega zgodilo.“

„E — kaj si glavo terete! — reče starašina Vajda — sem hodil nekđaj do Pešta skoz same goste ogerske šume, sem medpotoma srečal Vêrkodlake⁶⁾, Preglavice⁷⁾ in na žerd dolge stramore⁸⁾; al nisem se bal ničesar. Veseli bodimo, juhe! Saj nam dobro gre in očeta Rapoca bodemo danas za župana postavili.“ „Tega še mi manjka

dar, pa tudi ogleda brodarjev; ⁵⁾ Bučice so platneni gumbi, knofi; ⁶⁾ Vrkodlaki so to, kar vampiri, imajo volčjo dlako; ⁷⁾ Preglavica je neka bela žena, ktera se opoldne ljudem brez glave pokaže in je po krivih potih vodi. ⁸⁾ Stramori (orjaši Riesen) so nekđaj po svetu razsajali. al Bog jih je okamenil.

Pis.

— opazi hišna gospodinja. — kaj pa županija nese! Druga ne, kakor samo ogovarjanje in oponašanje. Res je, da mojega deda hoče ves spodnji konec imeti; al jaz ne privolim po nobeni ceni.““

(Konec sledi.)

Drobtinice

iz Jakob Sajovec-ovega rokopisa istriško-vlaškega slovnika.

Častitim prijatlom jezikoslovstva, posebno onim, kateri rumenski razumejo, ali saj kakošne pripomočke (slovnike) pri rokah imajo, mislimo vstreči, ako jim podamo nektare istriško-vlaške besede, ne le samo za kratek čas, ampak tudi za dobrovoljno pretehtanje in marljivo prilikovanje s kakošnim drugim jezikom. Pri ti priliki pa tudi povémo, da v „očenašu“ po istriško-vlaškem jeziku v 87. listu lanskim „Novic“ na strani 348. smo zavolj naglega pisanja preskočili prvo in drugo prošnjo, kar tukaj popravimo.

V prvi versti tega očenaša med besedo „čer“ in „neka“ pride sledeča prva in druga prošnja: „neka se posveté a te lume; neka noi verim rate kraljestve“. — Tako smo prehiteli tudi sledeči 5. člen „vere“: „Mesav zos pre pekel, trea zi vskersnita de čeli morci“, kateri člen pride v „vero“ za besedo „zekopejt“ v 5. versti na oni isti strani „očenaša“. Rečemo pa, da ti istriški Vlasi (Čirebiri, ktere smo že v 81. listu l. l. na strani 325. tako imenovali) nikoli v tem jeziku ne molijo (se vé da tudi ne pišejo ne) kakor smo že opomnili v 87. listu l. l., ko smo prvičkrat od tega jezika nekoliko besed razglasili; toliko več je tedaj tudi gotovo, da nismo ne molitvic ne drobtinice, ki jih bomo častitim bravcem v „Novicah“ naznanili, iz nobenega spisa ali časopisa (kteri se še dozđaj, kar je nam znano, nikjer ne nahaja) posneli, ampak smo jih sami iz svoje lastne skušnje (praktike) v pogovoru s tem ali unim kar to zadene najzmnjšim Vlahom čuli, zapametili, zapisali, zložili; skovana ni ne ena vseh teh besed, ki sem jih že ali jih bom še povedal našim bravcem.

Svet in zemeljske stvari.

ist. vlaško.-slov.

Ajeru, zrak.
Apa, voda.
Čeru, nebo.
Foku, ogenj.
Gljaca, led.
Germé, germí.
Gradu, toča.
Kad, toplo.
Lura, mesec.
Lura merknita, merknjen mes.
Mare, morje.
Migé, bliska.
Mrazu, slana.

ist. vlaško.-slov.

Nevu, sneg.
Oblaku, oblak.
Pemintu, zemlja.
Ploja, dež.
Prahu, prah.
Rače, merzlo.
Sorelé, sonce.
Sorelé merknita, merkn. sonce.
Šaeta, strela.
Vintu, veter.
Vrulja, studenc.
Zledito, zmerznjeno.
Zvizda, zvezda.

(Dalje sledi.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Zagreba 6. aprila. K. Ž. — V 78. listu „Narod. Novin.“ stoji, da je od mene „sasvim neosnovana viest iztrubljena“, da se bode Freudenreihov-a igra „Graničari“ v cirilici tiskala. Gosp. Kosta Stojčić, štovani serbski tergovec, kateri je omenjeno igro od gosp. Freudenreih kupil, mi je sam ustmeno kazal, da hoče jo v cirilici natisniti dati, in sicer zato, da jo laglje in več komadov spoproda. To samo zato priobčim, da se ne bode morda mislilo, da sem jaz le to novico iz rokava stresel. Trebalo bi tudi, da odgovorim na ono polemiko v 75. listu „Narodnih Novin“, — al to me je volja še le oni čas, kadar bode priznано, da se tudi s praznim psovanjem in ru-

vijo. „Le hitro, hitro dragi mož, da prej prek vode prideva kakor bo črna tema; glej, glej, kak se komboli *) sekajo, hudo bo gromelo in se bliskalo.“ „Pa mi že spet s svojo babjo vero prideš — ti in tvoji komboli, megla je megla!“

Niso še oče Benko svojega govora sklenili, že začne huda ploha liti.

„Kamo bodeva zdaj šla, bi rajši pri Rapocu ostala; kdo bode naj prek peljal!“

„O ljubi mož, premisli, kako bojo otroci doma trepetali, ako naji domú ne bo; le prosiva Ivana; saj voda ni velika in tudi ni široka, čeravno je tema.“

Brodar Ivan je že spal v svoji bajtici. Oče Benko zavpijejo: „Srečo dobro Ivan! ali bodeš naji prek spravil?“ „Nerad ponoči peljam — odgovori brodar — al ker ste Vi, bom segnul po veslo.“

Ko se na sred Mure pripeljajo, se hudo zabliška in zagromi. — „Bog nam pomagaj! — zavriši brodar — in vsi se v valovje potopijo. Blisk je raznesel ladjico. Drugi dan so našli raztergane deske in tri merlice na pešnatem otoku.

Slutnja (predčutje) matere Gere ni bila prazna.

Vicko Dragan.

Kratkočasnica.

Kdo zmed vas je nar večji lenúh?

Svobodno po Al. Stole-u.

Grajščak, ki je dalječ okoli slovel zastran svojega bogastva, pa zraven tega tudi zastran posebne dobrovoljnosti, je imel med mnogimi posli tudi tri hlapce, ki so bili v pravem pomenu besede prava, živa lenoba. H kateremu delu koli jih je oskerbnik poslal, zvest si je mogel biti, da tam gotovo nič ne bo opravljenega. Mnoge in velike opravila so grajščaka zadržavale, prepričati se za gotovo od tega, kar mu je bilo večkrat od omenjenih hlapčonov povedano. Nekoga dne — bilo je ravno ob času košnje — se popoldan sam na travnik podá gledat, kaj njegovi posli počnejo. Bila je velika vročinja in pót se je cedil koscem in grabljivkam, da je bilo kaj. Kje, ljubi bravci, mislite, da je gospod léne tri hlapce dobil? Tudi morebiti v potu njih obraza? Kratkotako ne! — V hladni senci za nekim germom so tako sladko počivali, kakor da bi bili že vživali sladkosti sv. raja. Približajoč se jim, jih takole ogovori: „Mnogo že sem slišal od vas praviti, kakošni tiči da ste; danes pa bi vendar rad zvedil, kdo zmed vas je največji lenúh. Glejte — in pri teh besedah potegne svitli tolar iz žepa — ta-le tolar bo dobil tisti zmed vas, kateri je v lenobi prvák.“ — „Jez, jez“ — zavpijeta dva zmed njih in skočita pokonci, kakor ju bi bil gad pičil — al tretji se ne zmeni ne za gospoda ne za tolar, in ostane mirno pod prijetno senco. — „Vidva nista ravno posebno lena — reče gospod — ker sta tako urno kviško skočila; ampak vaji tovarš je tolar zaslužil. „Ná ga — mu reče grajščak — da boš vedil, da ti je bila tudi lenoba enkrat dobro poplačana.“ — Kaj menite, dragi bravci, da je stegnul lenúh zdaj roko po tolarji? — „Bodite tako dobri, gospod, in tle noter v žep ga mi potisnite“ — reče hlapec in pokaže z očmi na svoj žep. Celó roke se mu po ponujenem tolarji stegniti ni ljubilo! —

Al mu je gospod dopolnil voljo in mu tolar v žep potisnil, ne vém; — kar pa je želel, je bil popolnoma zvedil.

J. Levičnik.

*) Od kombolov pravijo Medžimurci, da megle po gorah nabirajo, iz katerih se pozneje bliska. Černe šole dijakzna s posebnim prahom kombine postreliti. Imamo na Horvatskem še rodbine z imenom Kombol.

Drobtinice

iz Jakob Sajovec-ovega rokopisa istriško-vlaškega slovnika.

Čas in letni časi.

ist. vlaško. slov.

Astez, danes.
Ča ate damareca, pojuternjem.
Damareca, juter.
Dupa merinde, po kosilu.
Jarna, zima.
Jer, včeraj.
Mlaju, spomlad.
Nopta, noč.
Opodne, opoldan.
Oponoč, polnoči.
Pozimakú, jesen.

ist. vlaško. slov.

Pre ste oter, pred včerej.
Segútra, zjutrej.
Sera, večer.
Sto anj, 100 let.
Ur an, jedno leto.
Ur hip, en trenutek.
Ur misec, jedan mesec.
Večernica, večerni čas.
Vera, poleti.
Zi, dan.

Mesci.

ist. vlaško.-slov.

Antošnjakú, januar.
Sičanu, februar.
Maraču, marci.
Avrilu, april.
Maju, maj.
Pomajičú, juni.

ist. vlaško.-slov.

Žetvenjakú, juli.
Augustu, august.
Poaugustičú, september.
Miholščakú, oktober.
Martinšnjakú, november.
Božičnjakú, december.

Dnevi v tednu.

ist. vlaško. slov.

Domireke, nedelja.
Ponediljak, ponedelek.
Otorak, torek.
Sredu, sreda.

ist. vlaško. slov.

Četertak, četrtek.
Petak, petek.
Sembaté, sabota.

(Dalje sledi.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Dunaja 10. aprila. *** V krasnem cesarskem vertu „Augarten“ imenovanem je že veliko dodelano za razstavo, od ktere so „Novice“ že večkrat pisale. Nadjamo se, da njih glasi niso bobneli v prazno pušavo, in da bomo vidili mnogo domačega blaga tukaj razstavljenega, ki bo razodelo pridnost naše domovine; veseli bomo tudi pozdravili marsikterega rojaka, ki bo prišel ogledavat pridelke in izdelke vse naše carevine. Tedaj dobro došli! — Radostni smo brali v „Novicah“, da so se vendar spet enkrat prepevale domače pesmi v koncertu; da so močno dopadle, ker so bile lepo izbrane, tega so nam mili napevi že sami po sebi porok. Al čudili smo se vsi in se prečuditi ne mogli tistim opazkam, ki jih je v pretresu imenovane koncerta gospod Theod. Elze v „Laibach. Zeit.“ spustil na dan o slovenskih pesmah. Mož govori le, per „wir“; ako bi ta „wir“ pomenil samo njega, bi se nikakor ne čudili, da ga je „utrudil predolgi venec slov. pesem“ itd. bi ne bili zinili nobene besedice, ker „de gustibus non est disputandum“; — al ker dalje pravi, „da so besede popevanih pesem bile večini poslušavcev nerazumljive, bi bili (ako bi ne bili brali, da je koncert bil v redutu in vhodnina po 40 kr.) skoro mislili, da je oni koncert bil le privatkoncert in da večina povabljenih poslušavcev (njegovih znancov) ga je pooblastila za svoj organ, da v imenu njenem govori. Svet se sicer dan današnji hitro spreminja, kar ga hlaponi gonijo, in gospá Czillagova, ki je pela 31. marca pri nas na Dunaji, je 4. aprila že pela v Amsterdamu, — al da bi se bila Ljubljana tako premenila, da bi svojih, mnogokrat v gledišu, v koncertih in doma prepevanih in tisučkrat natisnjenih pesem več ne razumela, tega ne moremo verjeti, — to bi bilo še čez hlap in elektriko! Ako je tedaj še samo po sebi čuda prederzno, da mala „pars pro toto“

Ozir v stare čase.

Iz „Celjske Slovenije“.

Mož beseda.

Enej Silvi Pikolomini je bil veleslaven mož iz naših krajev. Od začetka je bil župnik v Slovenskem Gradcu, in na več drugih slovenskih krajih je duhovsko službo opravljal. Ko je pa zavoljo svojih vednosti sloveti jel, ga je cesar Miroslav IV. na svoj dvor poklical. Postal je ondi skrivni tajnik in cesarju najljubši prijatelj. Pozneje je bil škof v Terstu. Ker mu je vse tako po sreči šlo, mu reče enkrat dvorni kaplan in milostinjak Sigmond Lamberški: „Sreča, gospod tajnik, Vam ne jenja poprej, da boste papež! — Pikolomini pa odgovori smejaše: „Če bodem jez papež, boste Vi škof!“ — Čez nekoliko let je bil res za papeža izvoljen pod imenom Pija II., in Sigmond Lamberški je po njem bil berž prvi ljubljanski škof.

Junaški kralj Samo, ki je od 622. in 662. leta Čehe in Moravce vladal in kojemu so se tudi nekdanji Slovenci izročili, naj bi jih varoval grozovitih Avarov, je imel 12 žen, ki so mu povile 22 sinov in 15 hčer. Srečno je vladal. Ko je pa umrl, se je cela truma njegovih sinov v kraljestvu delila, in to je bilo uzrok, da je velika slovan-ska država Samo-va kmalo nehala. Janko Vijanski.

Drobtinice

iz Jakob Sajovec-ovega rokopisa istriško-vlaškega slovnika.

Prazniki.

ist. vlaško. slov.

Božiču, božič.
Duhovelé, binkošti.
Novi an, novo leto.
Paštilé, velikanoč.

ist. vlaško. slov.

Pokladelé, pust.
Postu, post.
Tot sveci, vsi Sveti.

Od zlahte.

ist. vlaško. slov.

Baba, stara mati.
Čača, otec.
Čeli mai beteri, stareji.
De rod, zlahtnik.
Didu, stari otec.
Filja, hči.
Filju, sin.
Fratelé, brat.
Fratelé mai betéru, stareji brat.
Fratelé mai tirarú, mlaji brat.

ist. vlaško. slov.

Maja, mati.
Muliera, žena.
Obnuka, unuka.
Obnuku, unuk.
Omu, mož.
Pervi naskut, prvi rojeni.
Sora, sestra.
Stricu, stric.
Teta, teta.

Deli telesni.

ist. vlaško.-slov.

Bedra, stegna.
Čerbiča, vrat.
Čeru, nebo v ustih.
Dintu, zob.
Facelé, lice.
Frunta, čelo.
Glasu, glas.
Gura, usta.
Gutu, Gerlo.
Herbetú, herbet.
Irima, serce.
Kapu, glava.
Kljeptu, persi.
Kuvatú, komovec.
Laloká, čeljust.
Limba, jezik.
Lopaticelé, pleča.
Mera, roka.
Nasu, nos.

ist. vlaško.-slov.

Oklju, okó.
Osu, kost.
Peri, lasje.
Pićóru, noga.
Plukatú, pljunek.
Pupelé, meča.
Renza, želodec.
Somnu, sanj.
Senželé, kerv.
Skranicelé, sénci (Schläfe).
Terbúhu, trebuh.
Umeru, rama.
Unglja, noht.
Ureklja, uhó.
Usnicelé, žnablji.
Vicelé, obervi.
Žažetú, perst.
Žerunklju, koleno.
Životu, život.

(Dalje sledí.)

Kratkočasno berílo.

Pripovedka od štirih kramarjev.

Štirje kramarji so vsrod skupaj hodili, po mestih in vseh prav dobro teržili; kar je enemu zmanjkalo, so mu drugi trije nadomestili, in tako jim je tovaršija dobro nesla. Ker se pa premožnejšega človeka rada oholost prime, in ga ošabnost rada med noge zvije, je tudi pri téh kramarjih ona to storila. Krošnje vavek na herbtu nositi, se jim naposled grozno priskuti. Ena je bila, da so jih ljudje „male kramarje“ namesti „kupce“ imenovali; druga pa, kakor če bi taki reveži na tem svetu bili, da bi ne premogli živinčeta si umisliti, da bi svojo rabo od mesta do mesta od vasi do vasi prenašali in svoje herbte še za stare leta enmalo šparali.

Kupijo si tedaj eno živinčo, to se hoče naravnost po ustih reči, enega osliča, da jim je blago prenašal in pusto slamo žulil. Pri tem osliču kramarji ta pogoj naredé, da bo namreč vsaki ene oslove četrty gospodar. Kar bi osel po kerčmah zapil in zajedel, si hočejo plačo tudi razčertiti; če pa osel na kateri strani zbolí, mora gospodar oslove strani za zdravje skrbeti; in to vse, da bi pri tej reči med njimi nobenega prepira ne bilo. Res precej časa so ti kramarji svojo srečo skušali, in dobro jim je spod rok šlo. Ali kaj ker je večidel tužna osoja človeški sreči tako nevošljiva, da ravno takrat, ko misli, da jo že pri repu ima, z njim švigne in srečuna zapusti.

Kaj se zgodi? Osliček, že davno od preteže obnemoren, na eni nogi zbolí. Kramar in gospodar noge ne oprezuje dolgo, za osliča si vrača poiskati. — Pridši vrač dé: „Oslu ni drugač, kakor z ognjem pomagati; na tla ga moramo vreči, da se mu bolna noga dobro in na debelo s slamo povije, potem rana odžurí ali izžgè, ker že zlo prisad pritiska“.

Ko je osle na tléh, so možaki tudi spolnili, kar je vrač veleval. Ko osel ogenj zagleda in spečenino dobro občuti, hudo bercati začne, in zoper vse upore možakov pokonci skoči, pa naravnost v bližnjega soseda šupo zletí, kjer je dosti vnetilne šare bilo. Pri oslovih trojkah ali trojskokih je slama od sape še bolj razgorela, in zgodilo se je, da osel zaterne in pri tem hipu, preden je kdo pomagati zamogel, se velik ogenj napravi, da je več kmetov pogorelo.

Pogorelci to zvedši, se pri svoji gosposki s tožbo oglašijo in tirjajo od kramarjev povračila. Ker je pa ta reč od štirih kramarjev zelo zmedene narave bila, jo je mogel advokat v pretres vzeti. Spoznal je, da gospodar bolne oslove noge mora pogorelcem škodo poverniti.

Kramar sodbo primši, se grozno prestraši, in na vse strani premišljuje, kako da bi jo zvil, da bi se iz nuje izmotal; pa vse zastonj. Naposled še enkrat k dohtarju stopi, in ga za preložek prosi, ker v štirinajstih dneh, kakor je obsojen, ne more obsodbi zadostiti. Al ni bil uslišan.

Kramar tedaj osupno odide in joka medpotoma. Ko tako žalostno po poti naprej tava, ga znan sosed sreča, rekoč: „Kaj je, sosed, kaj je! da ste tako pobitega obraza; vam ni šlo ta pot po sreči vaše terštvo?“ — „E kaj — dé kramar — ko bi sam bil brez otrok in žene, bi vse voljno prenašal! Ali sirote, sirote se mi smilijo!“ — „Kaj se vam je pa zgodilo“, dé sosed. Kramar pravi: „Moje reči bodo do žebja vse prodane, in sicer iz tega uzroka“. Sedaj kramar vès prigodek svojemu sosеду razloži. Sosed pravi: „Pojte, naj stopim z vami v pisarnico k advokatu, in za vas besedo govorim“.

V pisarnico stopivši sosed gospod dohtarja popraša: „Žlahni gospod! prosim v imenu ubozega kramarja, da njegovo pravdo še en pot v pretres vzamete. Prevdarite dobro tovaršijo štirih kramarjev, in potem sodite še enkrat: so li zdrave noge ali pa bolna oslova noga ogenj v šupo bližnjega soseda zanesle? ali bi bil mogel osel, ako bi bil na

Te bukve, tega smo si v svesti, bodo tudi drugim omikanim Slovanom, zlasti Čehom, ki Kopitarja doslej niso v čislih imeli, pokazale drugo, lepšo podobo njegove popred nepoznane duše.

Zgolj v slovensko gramatiko segata sosebno dva so-stavka: obširen (na 18 straneh) pretres knjižice: Nemško-slovenske branja, ki jo je leta 1813 v Gradcu na svetlo dal Jan. N. Primic, prvi učnik slovenščine v Gradcu, in pa naznanilo Stalder-jevega „Versuch eines schweizerischen Idiotikons (Aarau 1812), iz kterega Kopitar razlaga več na Slovenskem navadnih besed tuje podobe, kakor fleten od „flät“ (hübsch), zal od „doll“ (nett gekleidet), knoflja od „Glofe“, šapel od „Schappel“ itd. — V presoji Primicovega branja, spodbijaje brez izjeme vsako rabo spolnika ali člena (ta), kterega še kdo dan današnji terdo zagovarja, med drugimi tudi svojo slovensko gramatiko popravlja takole: „Selbst das Kopitarsche (Gramm. S. 215): ktiro kravo si drajši prodal, to pisano al to černo? ist nicht im Geiste unseres Dialektes; unser Landmann sagt: Ktiro kravo si drajši prodal brezo al dimo? Aber auch beiwörtlich setzt er keinen Artikel, wo ihn Germanisierer noch nicht verführt haben, z. B. danas moremo kozo zaklati, — ktiro? pisano ali belo? Ne pisane, ne bele, ampak černo.“

Knjiga obsega 24 pol, velja 3 fl. in se dobiva pri vseh bukvarjih.

Drobtinice

iz Jakob Sajovec-ovega rokopisa istriško-vlaškega slovnika.

Pohiščina.

ist. vlaško. slov.

Aca, nit.
Aku, šivanka.
Biču, gajzlja.
Čaptirú, glavnik.
Čeruša, pepél.
Firu, senó.
Foku, ogenj.
Hertáča, kertača.
Izbu, peč.
Kalesínu, voziček.
Kamara, soba.
Kandelíru, svečnik.
Kanova, klet.
Kantrida, stol.
Karóca, kočija.
Kase, hiša.
Kerbúru, oglje.
Ključu, ključ.
Klopetú dir kase, hišni zvon.
Košinu, podglavnik.
Koratu, dvorišče.
Kuhine, kuhnja.
Lanconu, rijuha.

ist. vlaško. slov.

Merletari, brisa.
Metorá, metla.
Moketelé, useknjač.
Okna, okno.
Ola, lonec.
Ovesú, oves.
Patu, postelja.
Plamikú, plamen.
Podu, tlak.
Ponjava, odeja (kolter).
Pragu, prag.
Provaža, stranišče.
Sedla, sedlo.
Spegelú, ogledalo.
Striha, streha.
Sviča, sveča.
Škalelé, štenge.
Škandu, miza.
Škanju, klop.
Škarelé, škarje.
Uša, vrata.
Uzda, ujjda.

(Dalje sledi.)

Smešnice.

— Ko je neki skupuh precej veliko dnarjev zgubil, se je na oreh blizo hiše obesel. Njegov hlapec, to vidivši, priteče mu na pomoč, odreže vèrv, na kateri je visel, in ga tako smèrti reši. Od začetka je gospodar hlapca grajal: zakaj ga ni pustil umreti; ko je pa nekaj časa potem zgubljene dnarje zopet nazaj dobil, je bil ž njim zadovoljen ter ga je hvalil. Dvé leti ste minule; hlapec prosi gospodarja za svoj zaslužek, ki mu ga dá, samo štiri groše mu priterga. Na vprašanje hlapčev: kaj nek misli, da mu ne plača celega zaslužka za mnogoletno zvesto službo? odgovori skupuh: „Kaj pa šel misliš, da sem ono verv ukral, ki si mi jo pred dvéma letama prerezal ko sem na njej visel? Bila je še

čisto nova, in ti bi bil imel vozél odvezati, ne pa vervi prerezati!“

— Dva prijatelja sta si konja kupila. „Kadar bom jez jahal — reče prvi — boš ti šel, in kadar boš ti šel, bom pa jez jahal.“ — Drugi je bil s to pogodbo popolnoma zadovoljen.

A. K. Cestnikov.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Savinske doline na Štaj. 20. aprila. Fr. Z. — Naj v kratkem povém, kako se nam je kaj zima letos obnesla. Sterneno žito, hvala Bogu, kar ga je bilo v jeseni le nekoliko prej sejanega, stoji prav lepo; kar ga je bilo pa pozne setve, posebno reži, je pa zlo poginilo, tako, da ga morejo podoravati, in drugo sejati; laška detelja nam je tudi tako pognjila, da bomo težko v našem kraji seme dobili za drugo leto; terta, posebno v nizkih gorica, je tudi nekoliko škodo terpela, pa vendar manj od lani; sena in navadne domače detelje, kakor kaže, bomo letos obilo pridelali, ker je vreme dosihmal zelo ugodno.

Iz Dervanja na Štaj. 18. aprila. Tam, gde se proti večeru orjaške koroške planine čez Radl in Remšnik v Šobr in Kozjak ponižavajo, se od začetka zmešano dvigujejo večidel pogojzdeni bregovi, potem pa se prijazni humci in griči večkrat lepo zversteni pod imenom „slovenskih goric“ razprostiraje med Muro in Dravo čez Ljutomer v Medjumorje zgublajo. V sredini totih blagoslovenih „slovenskih goric“, ktere zavolj rodovitnih vinogradov in sadovnikov, lepih njiv in ledin slovijo, se nahaja tesneje med Pesničo in Ščavnico, blizo tisočletne cerkve sv. Benedikta, mala Dervanjska dolinica, v kateri, drage „Novice“ biva Vaš prijatelj, kateri čedalje bolj se peresa odvaža, ker se njegovo delo nič kaj spisarno mizo ne ujema; le ob perložnosti kake verste načerka, kakor sledeče brez pripravljanja.

Koristnega za ljube Slovence, prijetnega in novega ravno nič posebnega ne vém; naj bojo zadovoljni, kar jim zapišem. — Imamo zdaj skoraj vseh kmetijskih opravil na kupe, ker nas je dolga zima v eno mer terdo držala; al zdaj nam pripuša lepo vreme se dela od kraja lotiti. Veter je zemljo osušil; žita se vendar lepo kažejo; le nektera odsončna setev je redka ali njiva čisto prazna, da se mora z jarino posejati. Terta je v nižinah sicer enmalo pozebla; al zdaj že hitro žene in lepe kaveurke spuša, tako, da bo marsikter vinogradnik kup zateknil, čeravno je vincarjom in dninarom plača malokdaj tako visoko narasla: na 12 do 20 krajc. in še dovelj vina s kruhom. Vinska cena je še zmiraj lepa, al tudi stroški in trudi se zdaj lahko porajtajo. — Debeli sneg je mnogo dreves, posebno češpelj razcepil; še hujo nepozabljivo škodo je pa naredil letos zajic, da še tolike škode nihče ne pomne: v vinogradih je terto oškodoval; še več, tisoč in tisoč, je pa žlahnih dreves, celó bedro debelih, ostrugal. Tožba na tožbo gre nad lovce, — al škode ni mogoče poverniti. Koliko še bo lov preprirov naredil, preden bo vredjen! Divjačine ni veliko in za en del bi jo mogli lepo špogati, da bi marsikteri kos mesa in dober kup klobuke dobivali; za drugi del naj bi jo celó iztrebili, da nebi toliko pohajačev in nepotrebnih trudov bilo in bi se tako neprecenljiva škoda ne zgodila. Letos je veliko pomanjkanje za žlahne ceplenike; še divjakov ni nikjer viditi. Zalostno je, da se naši ljudi tako malo za sadjorejo trudijo, ker jim vendar velik dobiček donaša. V našem blagem kraji je vsaki kot priležen za sadno drevó. Dve leti že nismo imeli sadja v naši okolici; letos se veselimo lepo cyetečih drevesic. Ako Bog dá, Vam obljubim, koliko bo le mogoče, sadnih pešk poslati. Drugod ne daleč od nas so prodavali jabelka pozimi čudovito drago, kakor vino po 4 in 5 fl. vedro. (Kon. sl.)

Iz Ljubljane. Njih c. k. apost. Veličanstvo so 13. dan t. m. predstojnici ljubljanskih nun, gospé materi Alojzii Petričevi v priznanje njenih zaslug za šolstvo zlati

čas pesmice pel, po svoje, kakor je vedil in znal, in s šibo, ki jo je deržal v roci, je delal čudne podobe v zrak. — Kar zašumi nekaj zadej za njim. Plašen se ozre in vidi moža iz germovja stopivšega, ki se mu je bližal. Mož je bil čudne postave, kakoršne še pastir ni nikoli vidil, kteremu se je zdelo, da je bil mož po stegnih vseh luskinjast. Deček je ostermel, ko ga ptujec popraša, kje da je černo jezero. — Ptujec to vidši pravi: Nikar se me ne boj, nič hudega ti ne bom storil; le pokaži mi tje! Tam stanuje namreč povodni mož, kateri je nekega dne k meni v uno jezero na Prapotno *) prišel in ker mene ravno ni bilo doma, mi je ženo zapeljal. Zato sem prišel gori in se hočem nad njim maševati. — Pastir ustane in skuša terdno stopati, akoravno so se mu od strahu hlačice tresle, in pelje moža skoz germovje k črnemu jezeru. Mož mu reče: „Tù grem zdaj pod vodo, da se bom bojeval s tèm tù notri. Počakaj in glej v vodo. Ako pridejo bele pene verh vode, je to znamenje, da sem jez premagal, in le počakaj, bogato te bom obdaril; pridejo pa rudeče, je pa znamenje, da me je uni užugal. In ko bi se to zgodilo, pa beži, da se ti kaj hujšega ne primeri.“ — Ko je mož to rekel, se je spustil na glavo v vodo, in pastir je čakal strahotno, kaj se bo zgodilo. —

Dolgo je čakal. Kar na enkrat prišumé kervave pene verh vode, in deček je tekkel, kar je mogel k svoji čedi in jo hitro gnal domú, in še zmiraj trepetaje je domá pri večerji pripovedoval, kaj je doživel za Ratitovcom pri črnem jezeru. Tušek.

Drobtinice

iz Jakob Sajovec-ovega rokopisa istriško-vlaškega slovnika.

Možka in ženska obleka.

ist. vlaško. slov.

ist. vlaško.-slov.

Batúnu, gumba (knof).	Postolelé, šolni (čevlji).
Berhánu, kikla.	Roba, obleka.
Bičvilé, nogovice.	Rošniku, žensko ovijalo po glavi.
Bragešilé, hlače.	
Facólu de nas, nosna ruta.	Sablja, sablja.
Facólu dupa gut, vratna ruta.	Sukna, sukno.
Keméša, srajca.	Škornjelé, škornje.
Krilášu, klobuk.	Špirúnu, šporne.
Kurétu, lajbeč.	Tabáru, plajš.
Lumbria, dežnik.	Urekína, ušnica.
Mereká, rokav.	Urelé, ura.
Merlicé, krajci (Spitzen).	Vitica, perstan.
Penza, platno.	Žepu, žep.

(Dalje sledí.)

Novičar iz raznih krajev.

Dunajski časnik „Oest. Zeit.“ pravi, da po posebnem cesarskem ukazu, se ima vožnja po železnici iz Ljubljane v Terst v prvič poskusiti 15. dan tega mesca, navadna vsakdanja vožnja pa začeti 25. julija (malega serpana), pri kateri priložnosti se bojo tudi Cesar v Terst peljali. — Ko so Cesar unidan dovoljenje za napravo železnice od Zidanega mosta v Sisek podpisali, so ukazali svojemu svetovavstvu in ministerstvu, naj bi resno prevdarilo: ali bi, gledé na sedanje dнарne stiske, ne bilo prav, da bi se za nekoliko časa ne dovoljevale več take započetja, ktere z izdanimi akcijami nabirajo dнар za svoje naprave in ga tako preveč odtegujejo drugim potrebam. — Večkrat omenjena barka „Novara“, ktera bo v

kupčijskih in znanstvenih opravih jadrata okoli sveta, je v četrtek odrinila iz Tersta; oskerbljena je s 30 kanonami in 351 vojaki; poveljnik je kapitan Bernard žl. Wüllerstorff-Urbair; spremlja jo 5 učenih mož, en malar in en vertnar. Pred odhodom se je na ti barki nesreča pripetila, da je nek mlad mornar z jambora padel naravnost na bajonét spodej stoječega vojaka; nataknil se je tako na bajonét, da je v malo minutah umerl. Čeravno so mornarji zlo obžalovali to nesrečo, jim je vendar znamenje srečnega potovanja, ker po stari mornarski vraži bojo sedaj vsi drugi srečni, ker je enega izmed njih nesreča požerla! Vidi se iz tega, da vraža in babjoverstvo sega tudi čez morje. — Žalostna novica se je te dni iz Laškega na Dunaj telegrafirala, da se je ondi svilnih červi čev spet huda bolezen lotila. — Romarji v Jeruzalem so veliki pondelj srečni in zdravi v Jeruzalem prišli; velikonočni pondelj pa se odtod spet dalje na pot podali. — Lanskega leta je na gimnazijah našega cesarstva učilo 1511 svetnih, 1572 pa duhovnih učnikov; vodjev je bilo 90 svetnih, 180 pa duhovnih; med duhovnimi učniki je bilo 700 svetnih duhovnov, vsi ostali so bili menihi, in sicer 202 pijaristov, 181 benediktinov, 86 premonstratenzov, 83 frančiškanov, 54 cisterciencov, 31 jezuitov, 26 minoritov, 28 augustinov, 8 kapucinov. — Iz Pariza se piše, da v 8 dnéh bi utegnili švajcarsko-pruska pravda končana biti. — Francozka vlada z nevoljo zvéda, da moldavo-vlaške oblasti zlo nasprotovajo zedinjenju teh dežel; celó nič se tedaj še ne vé, kaj bode obveljalo. — Sliši se, da angleška vlada se hoče celó do več nemških vlad obrniti, naj bi ji dovolile, v njih deželah prostovoljcev za vojsko zoper Kitajce nabirati. Vlada severne Amerike v ti vojski ne bo na nobeno stran pomagala. — Iz Napolitanskega se spet sliši od takih stisk, da avstrijski, rusovski in pruski poročniki nek hočejo to deželo zapustiti, da bi ne utegnil kdo misliti, da jim je to početje ondašnje vlade po volji. — Vsi francoski časniki govore sedaj le od rusovskega velikéga kneza Konstantina; 6. dan t. m. bo v Parizu, njemu na čast, velika skupšina vojakov in sicer 50.000 mož mnogo-verstnih kerdel. — Po tridnevnem tihem bivanju na Dunaji je črnogorski knez Danilo s svojo ženo in svojim spremstvom 30. aprila Dunaj zapustil in se po železnici čez Terst domú podal; nikjer drugod ni bil kakor pri ministru vnanjih oprav. — V Terstu se iz poslednje vojske v Krimu na prodaj ponuja 15000 centov razbitih železnih kanon, bomb in kugel. Ta sedaj razbita šara koliko milijonov dнарja je koštala — in koliko kervi je bilo po nji prelite!

Zdravice národne istriške.

Sam.

Ja sam popil ovu kupicu,
I napil jesam na zdravicu
Mojemu dragemu pajdašu.

Skup.

Neka živu dragi ljudi,
Kako bližni tako i drugi.
Roditelji, prijatelji *)
I susedi naši!

Istrijani stari naši
Bog ih poživi,
Koji jesu serca naša
Razveselili
Prijatelju pij do kaplje
Tvoju kupicu *)
Evo vidite I: pijanca,
Ki pije iz lonca *)
Brez svakoga konca!

*) Se ponavlja, dokler on ne spi; *) dokler pije; *) majolike.

Pogovori vredništva. Gosp. Jv. T. n. D.: Prosim, da me obiščete na D. — Gosp. D. T. v M.: Nymphaea alba in lutea se sploh pravi pljučnik beli in žolti.

*) Mogoče, da je bilo res njega dni jezero na Prapotni, in da je bila cela Selska dolina nekđaj pod vodo, preden je Sora si zdolbila pot skoz soteskino skalovje. Pa tudi pripovedujejo, da je bila nekđaj cela Poljanska dolina pod vodo, in da so pri Polenškovih hrastih pod Javorjem takrat čolne privezovali. Pis.

uzajemnost, kar je njih opravila zadevalo, in uzajemnost ljudi v privatnem življenji bolj in bolj rastla, tako so pravne razmere med njimi bolj in bolj mnogoverstne prihajale. Zavoljo tega je tudi bolj in bolj treba bilo, se s postavami soznanovati in vediti, po katerih pravilih se je pri sestavljanju pravnih pisem ravnati, in zavoljo tega se nahaja že pri nekdanjih Rimcih naprava, ktera velja kot začetek notárjev; Tabelliones so bili tisti možaki imenovani. Pisma po tabellionih narejene so se imenovala note in od tod današnje ime notár.

Potem ko so Franki Italijo pod svojo oblast spravili, se je tudi notárstvo bolj razširilo, ker je cesar Karel Veliči v svoji dvorni pisarnici notárje imel in vsakemu škofu, opatu in grofu ukazal, svojega notárja imeti. Enako je kraljevim komisarjem, ktere je vsako leto zavoljo reda v duhovnih in deželnih zadevah po deželi pošiljal, zapovedal, v raznih krajih notárje postavljati. Od 11. stoletja sèm se je notárstvo bolj in bolj razvijalo in prvo obširno uravnano notárstvo se nahaja v državno-notarski postavi, ktero je cesar Maksimilian v letu 1512 dal; pa še le v poslednjem stoletju je z manjšimi ali večjimi pravicami ali utesnjavami sploh na Francozskem, Italijanskem in v raznih nemških državah vpeljana. Na podlagi notárske postave cesarja Maksimiliana je terpelo notárstvo tudi v nemških cesarskih deželah, dokler ni bilo po cesarji Jožefu II. ob moč djano in notarjem ni bilo nič drugega več prepušeno, kakor menične proteste (Wechselproteste) delati.

Pozneje je bila v lombardo-beneškem kraljestvu 17. junija 1806 po francoski posneta notarska postava vpeljana in je še dandanašnji veljavna; skoraj vseh družih cesarskih nemških deželah pa pogodbe in druge pisma, ki jih je v pravnem življenji treba, so narejali, dokler je patrimonialno sodništvo še bilo, grajšinski in sodnijski uradniki. Tega grajšinskega notarstva je bilo treba na deželi, kjér ni bilo družih ugodnih oseb, pa to škodo je imelo, da se je mogel sodnik z opravi pečati, ktere se niso skladale z njegovim poklicem, in da imela je mnogokrat, če se je pravda vnela, ravno tajista oseba, ki jo je naredila, na prvi stopnji razsojevati, ali je pogodba veljavna ali ne, in ali zapopada ali ne vse to, za kar pravda teče.

Ko so bile leta 1850 sodnijske na novo osnovane, kronovine na novo uredjene in gori omenjene nedostojnosti spoznane, je moglo vladarstvo za notarstvo skrbeti in z njim vse zjediniti, kar bi ljudem hasnilo, javno službo pa olajšalo in sodništvo prosto naredilo.

Namen notárstva je, ljudi nevarnost obvarovati, ktere jih zadenejo, ako nevednim in nevostnim svetovavcom (zakotnim pisacem) zavoljo pomanjkanja zvedenih in očitno poverjenih mož v roko pridejo, in da sodnijsvu iz neprav narejenih pisem mnoge težke in dolge pravde ne izvirajo, ktere stroške za sodno upravljanje množijo. Stroške pa mora državni zaklad in po njem cela dežela terpeti.

Zavoljo tega je bilo z Najvišjim sklepom od 9. maja 1850 notárstvo privoljeno v vseh kronovinah, v kterih velja nova sodnijska uredba, in Najv. sklepom od 20. septembra 1850 je bila notarska postava poterjena in razglašena za kronovine Avstrijo nad in pod Anizo, Solnograško, Štajersko, Koroško, Krajnsko, Goriško, Gradiško in Istrio, za mesto Terzaško in njegovo okolico, za Tiroljsko in Forarlbersko, Česko, Moravsko, zgornjo in doljno Šlezio.

Koj ko so bili notárji izvoljeni, je notárska postava moč dobila in lé posamne odločbe tajiste, kakor §. 3, da je za nepogojni vpis v javne bukve (za intabulacio) notarskega pisma tréba, če pisma, ki se ima vpisati, ni kaka javna gosposka naredila, in §. 4, kteri terja za veljavnost odločenih pravnih opravil (n. pr. ženitnih, kupnih, menjavnih in družih taci pisem), da jih notár naredí, razun v Avstrii nad in pod Anizo in na Solnograškem v ostalih kronovinah niso bile vpeljane.

Zavolj tega in zavoljo najnovejše uredbe cesarskih sodnij v letu 1854 je bilo treba notarsko postavo še enkrat,

pregledati, in s cesarskim patentom od 21. maja leta 1855 zastran iztirjevanja dolgov, kteri so po notarskih spisih dokazani, razglašena.

Ces. patent od 9. avgusta 1854 je že pred novo postavo zastran pravnih reči zvunaj pravde razglasil in izrekel, da je dopušeno, javno postavljene notárje kot sodne komisarje v njih okraji rabiti.

Z Najvišjim sklepom od 6. septembra 1854 je bilo tudi število notarjev za vsako kronovino odločeno, in sicer za Štajarsko 69, za Koroško 21, za Krajnsko 19, za Gorico, Gradiško, Istrio in Terst pa 40.

Pregledana notarska postava je dobila moč 1. avgusta 1855. (Dal. sl.)

Drobtinice

iz Jakob Sajovec-orega rokopisa istriško-vlaškega slovnika.

(Konec).

Mnogoverstne besede.

ist. vlaško-slov.

Abo, belo.
Avlátu, testo.
Betu, palica.
Bikáru, mesar.
Bire, pivo.
Breku, pès.
Dujmost, 2 mosta (Zweibrücken).
Cimitéru, pokopališče.
Farira, moka.
Fikac, jetra.
Flieru, železo.
Fražu, rudeče jagode.
Frita, Eierschmalz.
Galira, kokoš.
Gljinda, želod.
Groso, debelo.
Jarba, trava.
Karbunéru, ogljar.
Karne de bo, volovsko meso.
Karne de mlie, jarče meso.
Karne de vice, teleče meso.
Karne de pork, svinsko meso.
Karne de škopec, kaštrun.
meso.
Kaštelina, grad.
Kašu, sir.
Klopotu, zvonec.
Kloštru, samostan.
Kodru, planina.
Kucitu, nož.
Ladvica, škerjanec.
Lapte, mleko.
Liermu, červ.

ist. vlaško-slov.

Lieporu, zajec.
Lingura, žljica.
Meru, jabelko.
Molináru, mlinar.
Mora, mlin.
Nada, jeklo.
Naranča, pomaranča.
Obrusu, mizni pert.
Olove, svinec.
Ovú, jajce.
Pinturu, malar.
Pirunu, vilice.
Roišo, rudeče.
Sara, sol.
Siničiču, snica.
Soreču, miš.
Sumpor, žveplo.
Škorupu, smetena.
Šume, gojzd.
Tetkalica, Zahnstecher.
Tirar pork tot kopt, Schweinfinkel.
Trejkap, triglav.
Tišlaru, mizar.
Vindežiru, branjevec.
Vir, vino.
Zeme, juha.
Zeme ko riž, rajž na juhi.
Žaba, želva (Schildkröte).
Žbula, čebula.
Žiru, sadje.
Žnidaru, krojač.
Žokeit, plesati.

Železnica čez Kras.

Železnica, ktera stolno mesto Dunaj z najimenitnejim mestom za kupčijo v celem cesarstvu, s Terstom, veže, dodelana je.

Naj pot te veličanske železnice med Ljubljano in Terstom tistim, ki se bojo prej ali pozneje po nji peljali, enmalo bolj na drobno razložimo po popisu, ki ga je častiti naš rojak P. K. natisniti dal v časniku „Presse“.

Zemeljske razmere te želéznice so tako različne, da se morajo težavnosti, ktere so se pri stavbi pokazale, med največje štéti. In te težavnosti so tudi bile, da te za kupčijo in občenje tako važne ceste niso mogli že davno pred do-